

סוף זמן קר"ש

עש"ק שופטים

8:59

עש"ק תצא 9:01

מאן דלא קרי קר"ש בעונתיה
בנדוי הוא כל ההוא יומא
(זוה"ק בלק פ"ד)

י"ף ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ב"ה

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרשת שופטים

מס' מכות טו: עד יז:

פרשת תצא

מס' מכות יח: עד כ.

וע"י לימוד מס' מכות אפשי לצאת
חובת המכות וסודים שנגזר שיבוא
ה' וזכה להגבל ממל צרה וצוקה
מדברי רבינו שליט"א בסיום מס' חגיגה

בדר"ה אלול תשס"ט

שופטים

שנה י"א גליון ל"ט (תע"ו)

אתערותא דלתתא

שופטים ושופטים תתן לך בכל שערך כו' ושפטו את העם משפט צדק. דהנה הקדוש ברוך הוא שופט את הכנסת ישראל בבוא יום המשפט בגודל רחמיו וחסדיו. אך צריכין אתערותא דלתתא לעורר את המדה של רחמנות למעלה. ועל ידי מה נתרור אותו המדה של חסד, כשאנו למטה מתנהגים בחסד ולמדים זכות על כל איש מישראל לדונן לכף זכות ואז על ידי זה גם מלמעלה נתעורר אותו המדה ולמדוין גם עליו וגם על כל זרע ישראל חסדים. ואם כן האדם מעורר בעובדא שלמטה השער העליון לפתוח שערי חסד להריק ברכה על כל זרע ישראל. וזה שכתוב שופטים ושופטים תתן לך בכל שערך, רוצה לומר שאתה בעצמך תתן ותכין המשפט של מעלה על ידי שערך, והוא השערים שלך שאתה עושה ומעורר במעשיך. וזהו ושפטו את העם משפט צדק, רוצה לומר כל איש ילמוד את עצמו להתנהג לשפט את העם משפט צדק ללמד צדקה וזכות על כל זרע ישראל ואז האדם מעורר השער של מעלה ועל ידי זה יוצא בדין וזכאי במשפט של מעלה, כי במדה שאדם מורד מודדין לו.

קדושת לוי

פירות בעולם הזה

צדק צדק תרדוף וכו'. ראינו בספר מטה יששכר שבא לדינו מקרוב דף ג"ה ע"ג משם הרב יפה מראה, שעל כל המצוות אין ה' נותן שכר בעולם הזה וגם בעולם הבא, כי אם כשטרה טרחה באותה מצוה או ה' משלם הטרחה בעולם הזה, והמצוה בעולם הבא, מה שאין כן אם קיים מצוה ולא טרחה בה אין לו כי אם שכר בעולם הבא, מה שאין כן באותם דתנן (במשנה פאה אלו דברים וכו') אף כשלא טרח יש לו שכר בעולם הזה ובעולם הבא (עין בספר יפה מראה שינוי, ומאי דמסיק, ומכל מקום יש לתרץ הכי). וזה שאמר צדק צדק שהיא הצדקה, תרדוף תעשה בטורח אתיא דריפא, ריפא, כי בזה יש פירות (ולפי דבריו צדקה אינה בכלל גמילות חסדים, גמילות חסדים תנן במשנה, וגם כשלא טרח יש לו פירות בגלל, בעולם הזה, וזה שאמר למען תחיה בעולם הזה מהפירות, וירשת את הארץ גן עדן בשכר המצוה עצמה וכל זה הוא מתנה אשר ה' אלהיך נותן לך כי הקב"ה מבקש טעדיקי להטיב ולהרבות שכר.

אהבת דוד, דרש"ח

המשפט הוא העיקר

על פי התורה אשר יורוך. רמז מאי דקיימא לך בחושן משפט סימן כ"ה דאם יש שנים שאומרים דבר אחד אך כל אחד ממקרא אחר אין נמנים לשנים, דאין טעם אחד משני מקראות, אך אם אמרי תרוייהו מסברא אף שהטעמים חלוקים נמנים לשנים, דשניהם מסכימים בדיון וכל מבוקשינו היכי לדיינו דיניי להאי דינא, ומה לנו אם חלוקים בטעמן. וזה שאמר על פי התורה אשר יורוך, רמז בזה רמז שהתורה נגדת הדין בפסוק אחד, וזהו על פי התורה אשר יורוך, דתורה אחת היא לנו ואין טעם אחד משני מקראות, ועל המשפט אשר יאמרו רמז דהעיקר הוא המשפט, ואם חלוקין בטעמן לא אכפת לך, דעיקר הוא דהסכמתם בדיון כמו

שכתב מהריק"ו והביאו מורים שם בחושן משפט סימן כ"ה עיין שם.

ראשית מחשבתו של האדם בכל יום

כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין וכן נגע נגע דברי ריבות בשערך. את ענין הראשית המחלוקת מבאר המאירי שהוא מפני שעמדו שני ראשים לשיבה, מאז החלה תקופת הזוגות. עד אנטיגונוס לא היתה איפוא מחלוקת בישראל, וז"ל: ולא היה לשיבתו בן זוג, ומתוך כך לא נפלה מחלוקת בישיבות בזמנו אך מאז הזוגות, אלא שכל חבריו ותלמידיו וחכמי דורו היו נמשכים אחר דבריו. ולכן לא הוזכרו מן החכמים שבימיו אחד מני אלף. ואחריו היה נשיא הממונה בדור, וראש ישיבה, ר"ל אב בית דין, זוג א' ממונה לכל עניני הנהגת הישיבות והוראות שבהם. ואז הוחל זמן המחלוקת.

פני הדד

לשפוש המעשים

ואתה לא כן נתן לך ה"א, כי הנה כל הגוים בבוא עליהם איזה פחד ויורוין, ירדשו אל מעוננים וקוסמים מאין בא להם, מה שאין כן אנוחנו עם קרובו יודעים שהכל בהשגחה פרטיית מהבורא יתי' על ידי חטא ועון. וזה שאמר רז"ל (ברכות ה' ע"א) אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפושש במעשיו, פשפש ומצא יעשה תשובה ושב ורפא לו. וזהו כי הגוים וכו' אל מעוננים וכו', ואתה ל"א כ"ן נתן וכו', ר"ל שהש"י נתן לך שתאמר לא כן, ר"ל לא עשיתי כנכון וכראוי לפניך, רק עברתי על דברי פיך וכזאת וכזאת עשיתי, והוא ירפא לך.

הפאת שלמה

אנרא דכלה

ומותר האדם מן הבהמה

ואתה לא כן נתן לך ה"א, י"ל עפ"מ שהביא א"ז זללה"ה בייטש פנים (מאמר קדישין אות מד) משמיה דהרה"ק בעל עטרת צבי מוידיתשבו יזיע לפרש הכתוב (קהלת ג' ט) ומותר האדם מן הבהמה אין, כי עיקר המותר שיש לאדם על הבהמה הוא בחינתו אין, כלומר שאם האדם מתאוה וחושק לאיזה תאוה וחפץ לעשותו, בידו לשבור טבעו ולומר אין וימנע מלעשותה, אבל בהמה מה שלבה חפץ ויכולה לעשותה היא עושיית, ואין בידיה להמנע ושלא לעשותה, עבדה"ק. וזה שאמר ואתה לא כן נתן לך ה' אלקיך, שהש"י נתן יתרון זה שתוכל למאן ולומר אין אני חפץ ברע, ובכח זה תוכל להתנגד ולהתרחק מנסיגות.

דברי יואל

אוצר הגנוז

מתי התחילה מחלוקת בישראל

כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דין לדין וכן נגע נגע דברי ריבות בשערך. את ענין הראשית המחלוקת מבאר המאירי שהוא מפני שעמדו שני ראשים לשיבה, מאז החלה תקופת הזוגות. עד אנטיגונוס לא היתה איפוא מחלוקת בישראל, וז"ל: ולא היה לשיבתו בן זוג, ומתוך כך לא נפלה מחלוקת בישיבות בזמנו אך מאז הזוגות, אלא שכל חבריו ותלמידיו וחכמי דורו היו נמשכים אחר דבריו. ולכן לא הוזכרו מן החכמים שבימיו אחד מני אלף. ואחריו היה נשיא הממונה בדור, וראש ישיבה, ר"ל אב בית דין, זוג א' ממונה לכל עניני הנהגת הישיבות והוראות שבהם. ואז הוחל זמן המחלוקת.

והתרחב בזמנם המחלוקת מעט, מצד שהיו הנשיא וראש ישיבה חולקין זה עם זה, והיו התלמידים נמשכים אחריהם זה בכח זה בכח. ומה שנתפרסם ממחלוקותם בתלמוד הוא בקרבן הבא ב"ט אם סומכין אליו אם לאו. שבעל אלו התגווגו היה האחד וסיעתו עמו אומרים שלא לסמוך, מפני שהסמיכה יש בה איסור שבות, שהרי בשעה שסומך משתמש בבעלי חיים, שהרי הסמיכה בכל כחו הוא צריך, והוא כעין רכיבה. ואעפ"י שהסמיכה עשה, אין עשה דוחה שבות הבא מגזרת לאו, ר"ל חתוך וזמורה. ועוד שהרי היה איפשר לעשותה מבערב, שלא היו סוברים תכף לסמיכה שחיתת. והאחר הוא וסיעתו ג"כ היו מתירין, מפני שהיו סוברים תכף לסמיכה שחיתת הקרבן, וז"א לא לעשותה מבערב, ומאחר דהותר הקרבן, הותר נמי סמיכתו. עכ"ל המאירי בספר הקבלה.

הרמב"ם ז"ל (הל' ממרים פ"א ה"ד) כותב: כשהיה בית דין הגדול קיים לא היה שם מחלוקת בישראל. אלא כל דין שנוגד בו ספק לאחד מישראל שואל לבית דין שבעירו. אם ידעו אמרו לו ואם לאו הרי השואל עם אותו בית דין או עם שלוחו עולין לירושלם ושואלין לבית דין שבהר הבית. אם ידעו אמרו להם ואם לאו הכל באין לבית דין שעל פתח העזרה. אם ידעו אמרו להם ואם לאו הכל באים ללשכת הגזית לבית דין הגדול ושואלין. אם היה הדבר שנוגד בו הספק לכל ידוע אצל בית דין הגדול, בין מפי הקבלה בין מן המדה שדנו בה, אומרין להם מיד. ואם לא היה הדבר ברור אצל בית דין הגדול דנין בו בשעתו ונשואין ונתנין בדבר עד שייסכימו כולן, או יעמדו למניין וילכו אחר הרוב ויאמרו לכל השואלין כך הלכה וילכו להם. משבטל בית דין הגדול רבתה מחלוקת בישראל זה מטמא ונותן טעם לדבריו זה מטהר ונותן טעם לדבריו זה אוסר וזה מתיר.

והא לך לשון קדשו בפיודו המשניות בהקדמה: אבל מי שיתשוב שהדינין שנתלוקין בהם כמו כן מקובלים מפי משה וחושבים שנפלה המחלוקת מדרך טעות ההלכות (או השכחה) או מפני שאחד מהם קבל קבלת אמת והשני טעה בקבלתו או שכח או לא שמע מפי רבו כל מה שצריך לשמוע ויבוא ראייה על זה מה שנתאר (סנהדרין דף פ"ה) משרבו תלמידי שמאי והלל שלא שמשו כל צרכן רבתה מחלוקת בישראל ונעשית תורה כשתי תורות וזה דבר מגונה מאד והוא דברי מי שאין לו שכל ואין בידו עיקרים ופוגם באנשים אשר נתקבלו מהם המצוות וכל זה הוא ובוטל. ומה שהביאו להאמין באמונה הזאת נפסדת הוא מיעוט הסתכלותו בדברי החכמים הנמצאים בתלמוד שהם מצאו שכל הפירושים המקובל מפי משה הוא אמת ולא נתנו הפרש בין העיקרים (המשך בעמוד ד)

סיפר רביה"ק בעל ברך משה זי"ע שפעם שאל לסנדלר אחד בסיגוט, שהיה לו שם בעיר בית, בן כמה דירות, כיצד רכש לו את הבית הזה, כי לא היה מציאות שבעל מלאכה יוכל לקנות לו זאת מהכנסתו, יען וקניית בית כזה עולה לממון רב. והשיב לו האיש גופא דעובדא הכי הוה. פעם אחת הזמין הייטב לב אצלו זוג של שטיוועל, ובעשות השטיוועל היה מכניסים יתדות מלמטה ואח"כ היה מחליקים אותם מבפנים שלא ידקרו, והוא החל להתעסק במלאכת עשיית השטיוועל בעד הייטב לב, והנה יום אחד בא פתאום הבחור המשמש ואמר שהרבי צריך להשטיוועל מיד, ומיהר ונתנם לו, ושכח שעדיין לא החליק את היתדות מבפנים, וכשלבשם הייטב לב ונדקרו רגליו, חשש שהסנדלר עשה זאת בכוונה כדי לצערו, קראו והכהו על לחיו. הלה לקחם בחזרה והחליק את היתדות והחזירן להייטב לב, ואח"כ נצטער הייטב לב על שהכהו, וביקש שישלח לו. אולם הוא ענה שבאמת לא היה אשם בדבר ולא היה מגיע לו שיגער בו, יען שהבחור בא פתאום ואמר שהרב צריך את השטיוועל מיד, ולא היה לו שהות להזכר שעדיין לא נגמרו בשלימות, ולזאת לא ימחול לו רק בתנאי שהרב יקנה לו בית. אמר לו הייטב לב שאין בידו מעות כדי קניית בית, אבל הוא אמר שלא יוותר, ורק כשיתקיים התנאי יסלח לו. אמר לו הייטב לב, אתן לך חצי רובל לקנות הגרלה של לאטערי, וענה הסנדלר שאצלו אין נפקא מינה מהיכן יקח הרבי המעות. וקנה פתק הגרלה וזכה בסך המדויק כפי שנדרש לקנות בית.

אימתי קאתי מו

יודע שקי"ז הישמח משה היה מרגלא בפומיה לומר שהצדיקים אחר הסתלקותם לחיי עוה"ב, כשבאים לגן עדן העליון מחמת רוב התענוג שיש להם שמה, אינם מרגישים בצער הגלות, ושוכחין את הנעשה בזה העולם, ועי"כ אינם משתדלים ואין מרעשין שמה בעולמות העליונים למהר את הגאולה. ואמר על עצמו שכאשר יבוא הוא לעולם העליון, לא ישכח ולא יכנס לגן עדן עד שיבטיחו לו שתהיה מיד הגאולה שלימה. ושמעתי מפי אנשים נאמנים ששמעו מפי"ק של אי"ז הייטב לב, שאמר פעם אחת על ציון קדשו של הישמח משה: "יבאי זקני הלא אתה הבטחת שלא תשכח להשתדל להביא את הגאולה". (ושמעתי מאבא מארי זלה"ה שמעו מהרה"ק ר' מאיר מפרעמיסלאן זלה"ה, כי באמת כן היה שלא רצה הישמח משה ליכנס לגן עדן עד שתהיה הגאולה שלימה לאוקמא שכינתא מעפרא, ונעשה רעש גדול בפמליא של מעלה, עד שדור המלך עי"ה בעצמו התחיל לגן בכינורו, ונתפעל הישמח משה מנועם עריבות ומתיקות הקול, ושאל מהיכן בא קול זה, והשיבו לו שיבוא ויראו לו, וככה נמשך לפני ולפנים לתוך הגן עדן, בהתחלכו אחר הקול הערב) דברי יואל, קהלת, אות ט'

שמחה קודע הגור דין ומהפכו לטוב

אי"ז הייטב לב אמר פעם אצל ההקפות, דבאמת יש לתמוה איך יערב לבינו לשמוח כ"כ ביום שמחת תורה, אחרי שאין אתנו יודע האיך ומה נפסק עלינו בימי הדיו, וגם בהאי יומא דשמיני עצרת גמר מסירת הפיתקין דספרי חיים וספרי מתים פתוחים, והאיך נוכל לשמוח כל כך ושמוחה

היקולא דצדיקיא

מורן הגה"ק בע"ל ייטב לב זי"ע
ו' אלול תרמ"ג לפ"ק

מה זו עושה, אמנם אפי"ל ע"ד שאנו אומרים אבינו מלכנו קרע רוע גזר דיננו, ולכאורה הול"ל בטל גזר דיננו, אמנם הכוונה, שאף אם יצא ח"ו הגזר דין חיוב, יקרע אותו הקב"ה, והיינו שיהפוך צירוף האותיות של תיבת חיי"ב, להציג את שני יודי"ן בראשו ובסופו של התיבה, ויהיה נעשה מזה הצירוף יחב"י, שהוא ר"ת יעלוזו חסידים ב'כבוד ירננו, ועי"כ כח השמחה של מצוה שאנו שמחים ביום הזה עם התוה"ק, יתהפכו כל הדינים לרחמים וחסדים, עכד"ה"ק.

דברי יואל, שמחת תורה, אות ע"ח

גודל הצרות בעיקבתא דמשיחא

שמעתי משמיה דרבינו הקדוש אור ישראל מרוזען זלה"ה, שפי' י'עת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אלי' (במדבר כג, כג). כי בימים הקדמונים היה הנהגתו יתברך נעלמה מעיני ההמונים, אבל גילה סודו אל עבדיו הנביאים הצדיקים, אבל עתה בעוה"ר צרות תכופות זה לזה צרורות על שכמינו, אשר גם בעיני [הצדיקים המכונים בשם] ישראל יפלא מה זה עשה ה' ככה. וז"ש כעת הזאת יאמר ליעקב ולישראל, ב' מדריגות, ההמונים והבני עלי, בלשון תמוה, מה פעל קל, עכ"ד. והגדתיו בשמו לפני מורי זקני לחיי העוה"ב, והוטב בעיניו.

ייטב פנים, אבני זכרון לראש השנה, אות ל"ה

בטחון בה' משפיע כח

אבותינו ספרו לנו כי כאשר חלה הגאון המרה"ם שיק מחוסט זלה"ה, נסע אי"ז הייטב לב זי"ע לבקרו, והזכיר הגאון את עצמו לפני הייטב לב שיתפלל בעדו לרפואה שלימה, שאלו הייטב לב, מה חסר לכם הרב מחוסט, ענה המהר"ם שיק, רק כח, נענה הייטב לב ואמר, הנה כתיב (ישעי' מ, לא) וקוי ה' יחליפו כח, והכוונה דידוע שיכולין לקנות על ידי קנין חליפין, וכיון שזכה זה נתחייב זה בחליפיו (קידושין כח), והנה הקב"ה הוא הנותן ליעף כח, ואנו קונין את הכח מאת השי"ת בקנין חליפין, על ידי שאנו נותנים לו הקיווי והבטחון, וזה שאמר וקוי ה' יחליפיו כח, שעל ידי שאנו מקיים ומיחלים לה', הוא מקנה לנו כח בחליפין, עכד"ה"ק.

ברך משה, פ' חיי שרה

תאוה לגשמיות מעורר תאוה לרוחניות

כי עיננו הרואות כי כל איש בימי עלומיו וילדותו אוהב ומתאוה לדברי הבל שאין בו ממש, וכחפצו יעשה לו, כעין מטעי כרמים וגנות, וירכב על מקל, וכדומה, וכל פועל ה' למעניהו, למען אחר שיגדל ישכיל ויבין וימאס בהבלים כאלו ויאהב ויתאוה לדברים הנחוצים לו והירא את דבר ה' יקח

שורש החמדה והתאוה בו לעבודת הבורא ב"ה. וז"ש חז"ל אין אדם מת וחצי תאוותו בידו יש לו מנה רצה מאתים, ומדוע עשה ה' ככה להטביע בלב איש להתאוות בכל עת למותר עד שאינו יכול להשביע נפשו, אבל לא לתהו בראו כי אם לתכלית טוב, להיות לאדם תשוקה וחמדה ותאוה בלי גבול אל התורה והעבודה. ולפי"ז אני אומר דזה שנתן ה' לישראל ביזת מצרים, והיה להם מנה, ובקשו מאתים, ונתן להם ביזת הים והיה להם מאתים, ואחר זה ביקשו עוד יותר, ועי"כ למד אותם דעה והשכל כמו שמתאווים לזה בלי גבול ותכלית, הנה ראוי ונכון להם ליקח מוסר השכל להתאוות בלי גבול לתורה ולעבודת ה', וכן היה באמת אח"כ דכתיב ויצאו אל מדבר שור, רעב וצמא לשמוע את דבר ה' ותורתו, עד שהקדימו נעשה לנשמע, דהיינו בלי גבול ותכלית.

ייטב פנים, מאמר שפת הים לשביעי של פסח, אות כ"א

עירובי חצרות

ויבא יעקב שלם עיר שכס ויחן את פני העיר (בראשית לג, יח). ואני בעניי בעת בשרתי צדק בקהל רב בשבת שובה בין כסא לעשור, לעורר לבב אנשי העיר לתקן עירובי חצירות, להציל העם ממכשלה היוצאת מתחת ידם באיסור הוצאה בשוגג בשבת, אמרתי בזה הפסוק רמו מוסר לענין זה. של"ם ר"ת שיופר לילוב מיגילה, שיעקב אבינו שם אל לבו על מה שתקנו חז"ל לבטל בשבת אלו הגי מצות החביבות, והבין הטעם משום שמא ישכח ועיברנו, לכן ויחן פני העיר, שתיקן להם עירובי חצרות בקצה העיר, דהיינו פני העיר.

ייטב לב, פ' וישלח, דפ"ח דף ש"יג

מצות זקנים טעם

שגור בפי העולם כי יום האחרון של חנוכה נקרא זאת חנוכה, ושמעתי באומרים לי בשם הגאון הקדוש רבי יקותיאל יודא ט"ב זי"ע טעם לשבח, בהקדם לפרש מקרא קודש בית יעקב לנו ונלכה באור ה'. יבואר עפי"י מאמר חז"ל במדרש אל יאמר אדם איני מקיים מצות זקנים, רק כל מה שגוזרין עליכם תקיימו, שעל דבריהם אני מסכים, תדע בשעה שברך יעקב, כתיב וישם את אפרים לפני מנשה, וקיים הקב"ה גזירתו, שהקריב אפרים לפני מנשה תחלה בנשיאים, וזה שרמוזה תורה בפי ימין ושמאלי של יעקב, ששכל את ידיו והניח את ימינו על ראש אפרים והוא הצעיר, והקב"ה הסכים על ידו, וז"ש 'בית יעקב', כלומר' מכח ביתו של יעקב הם זרע יוסף אפרים ומנשה, שהקדים אפרים למנשה, והשי"ת עלה בהסכמה אתו, על כן 'לכו ונלכה באור השם', זה אור נר חנוכה, לקיים מצות חכמינו ז"ל. ועי"כ ביום ח' של חנוכה שאנו קורין ביום השמיני נשיא לבני מנשה, ואחר שקורין ביום השביעי נשיא לבני אפרים) מזה תצא דינא, שחובה רובצת עלינו לקיים דברי חכמים שתקנו מצות חנוכה, עי"כ לו נאה ולו יאה לקרוא יום זה זאת חנוכה, כי מיום הזה נובע לקיים מצות חנוכה.

קובץ מגד ירחים, שנה ג' חוברות ג'

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבי יעקב אומר, העולם הזה דומה לפרוודור בפני העולם הבא, התקן עצמך בפרוודור. כדי שתכנס לטרקלין. הוא היה אומר, יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, מכל חיי העולם הבא. ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, מכל חיי העולם הזה:

והקישו המפרשים וכי על דעת כן יהיה עבודת האדם את בוראו כדי שיכנס לטרקלין, הלא כבר אמרו אל תהיה כעבדים המשמשים את הרב עמלק"פ, גם לבאר המשך דברי התנא למה שאמר אי"כ יפה שעה אחת בתשובה ומעש"ט בעולם הזה מכל חיי העולם הבא.

ויתבאר על פי מה שכתב א"ז זלחה"ה בייטב לב (פ' ראה) ההפך שבין העובד מיראה להעובד מאהבה, כי העובד מאהבה לעולם יקום על מעמדו ולא יפול ממנו, אבל העובד מיראה איננו במעמד אחד, כי אם פעם יצא כבוקר חצו ופעם יפול הנופל ממנו, עכ"ל. וא"ז זלחה"ה בעצי חיים (לשבת תשובה אות יב) ביאר בזה הטעם דבתשובה מאהבה דוקא ודוגות נעשות לו זכויות ובתשובה מיראה זדוגות נעשות שגגות (יומא פו:), כי תשובה מיראה אין לה קיום ויכול לחזור לסורו, והיו קנין לשעה והיו קנין פירות (וכמבואר ברין נדרים דף כט. ד"ה אמר ליה) וברא"ש (סוכה פ"ג סימן ג') דכל קנין לומן הוא רק קנין פירות, מה שאין כן תשובה מאהבה ועומדת וקיימת לעד, והיו קנין הגוף ולכן נעשו זכויות, עכ"ל.

אמנם בתשובות הרא"ש (כלל ל"ה סימן ב) הביא שיטת רבינו אביגדור כהן צדק, דגם אם נתן מתנה לשעה על מנת לצאת בו הוי מתנה, וחזור בשעתו ממילא להנותן, אלא הדוחצור תנאי דעל מנת, כדי שלא יאכלנו או ימכרנו המקבל, דאז אין להנותן כלום, אבל לולא התנאי דלא אכלו ואיתא בעיניה חזור ממילא, וכתבו האחרונים (עיין באריכות בקצה"ה סי' רמ"א סק"ד ובנתיב"ש שם) דס"ל לרבינו אביגדור דקנין לשעה גם כן מיקנין קנין הגוף, ולכן יוצא בו ידי חובתו, ע"ש.

ובזה אפשר לפרש דברי רבי יעקב שאמר התקן עצמך בפרוודור, שיקנה האדם לעצמו רכוש של מצות ומעש"ט בעולם הזה, כדי שתכנס לטרקלין, הוא העולם הבא, ושם יזכה להנות מזיו השכינה, ויקבל שכרו משלם, ואם תאמר הלא אם יעבוד האדם את בוראו עם פניות אלו שיוכה לשכר מצוה בעולם הבא, הרי זה עבודה מיראה וקנין לשעה, לזה מפרש רבי יעקב מאמרו ואמר יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי עולם הבא, כי הוא נטק כשיטת רבינו אביגדור דקנין לשעה הוא קנין, ועל כן יפה גם שעה אחת בעולם הזה אשר יעסוק בו האדם בתורה ובמצות כראוי וכהוגן, ואף אם הוא על מנת לקבל פרס כדי שיכנס לטרקלין והיו רק קנין לשעה, עם כל זה גם הקנין באותו שעה הוא קנין. ועל דרך זה ל"פ מה שאומרים בפיוט שבתלפת מוסף לראש השנה, באין מליץ יושר מול מגיד פשע תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט וצדקינו במשפט המלך המשפט, ולפי דרכינו הכוונה כי באמת ראיתי בני עליה והמה מועטים, ומי יאמר זכיתי לבי להיות במדרגת העובד מאהבה, ועל כן אין מליץ יושר מול מגיד פשע"ע, כי סוף כל סוף הדוגנות נעשות שגגות, ולא זכויות שימליצו טוב בעדינו, ולזה תגיד ליעקב דבר חוק ומשפט, שיטת התנא רבי יעקב דס"ל יפה שעה אחת בתשובה ומעש"ט בעולם הזה וכו', וכשיטת רבינו אביגדור דקנין לשעה הוא קנין, ועל ידי זה וצדקינו במשפט המלך המשפט.

עוד יתבאר על פי מה שהביא בספר אמרי יהודה (אבות פ"ב מ"טז) פירוש על דברי הגמרא (עבודה זרה יז:): כשיצא הבת קול דרבי אלעזר בן דורדיא מוכן לעולם הבא, ככה רבי יש קונה עולמו בשעה אחת, ומקשין אמאי ככה רבי, והלא אדרבה יש לו לשמות. אבל הוא

דברות קודש

מכ"כ מרן אדמו"ר שליט"א

פרקי אבות שב"ק ראה תשס"ט לפ"ק

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ענין עמוק על פי מעשה מאחד שהיה רשע גדול וקל בדעתו, פעם הציל נפש מישראל ועשה מצוה גדולה עד אין חקר, וגזרו מן השמים שיהיה בן עולם הבא, אולם אם יחיה מפסיד חלקו, על כן היה הגוריה שימות תיכף בתשובה וכן היה, ובכואו לעולם הבא הכניסוהו בגן עדן ואמרו לו כמה היה לך תענוג בעוה"ז, יתן לך בעוה"ב זאת בכפלי כפלים, אמר שהיה חשוב בעיניו סוסים יפים ולטייל בהם במרכבה יפה, נתנו לו זאת בגן עדן והיה לו טיול בפרדס. והנה בתלמידי חכמים אמרו חז"ל (ברכות סד.) צדיקים אין להם מנוחה לא בעולם הזה ולא בעולם הבא, הרצון שגם יש להם תענוג רוחני מלימוד תורה"ק באופן נעלה, ואם כן התלמיד חכם יש לו בעוה"ב הגן עדן בזה האופן, אכן מי שקנה עולמו בשעה אחת, אם כן יש לו הגן עדן באופן האמור. ולזה בכה רבי על שקנה עוה"ב בשעה אחת, ובאיזה בחינה יהיה העוה"ב והגן עדן אצל זה שקנהו בשעה אחת, עכ"ל. (ועיין במהרש"א עבודה זרה י: מ"ש"כ לדרכו).

ובספרי קודש (עיין שארית ישראל שער התקשרות דרוש ה) האריכו בזה כי כל אחד מקבל שכרו בגן עדן מעין עסקיו בעולם הזה, ועל כן הצדיקים אשר בחיים חיותם עסקו בתורה בעולם הזה, לאחר פטירתם הם זוכים להתענג מנועם התורה והמצות בעולם הבא, וכמו שהביא בקונטרס תהלה למשה מה סיפר א"ז הישמח משה זלחה"ה כי בחלומה הוליתו אותו להראות לו הגן עדן, ובא לבית גדול יפה ונאה ובתוכו עמד שולחן קטן (שקורין שטענדי"ר) ואצלו עמד זקן אחד ולמד, ואמרו לו כי זה העומד ולומד הוא אחד מהתנאים בעלי המשנה, ושאל האי סבא קדישא וכי זה הוא גן עדן של התנא והלא כזה ישנו גם בעולם הזה, והשיב לו האם תדמה כי התנא הלזה הוא בגן עדן, הגן עדן הוא בתוכו ובלבבו. אבל מי שלא זכה לזה על ידי קיום התורה והמצות, ואין לו מושג כלל בזה, לא יהיה לו כמה להתענג בגן עדן העליון.

וזה שהזכיר התנא התקן עצמך בפרוודור, שיתקן האדם את נפשו בתורה ומצות, וירגיש בנפשו תענוג וקורת רוח לעסוק בהם, כדי שתכנס לטרקלין, שיוכה להתענג בעולם הבא בחיכל התנא, וכאשר יתנהו גן עדן להתענג מעין עסקיו בעולם הזה, יהיה לו התענוג בתורה ומצות ומעש"ט. ולזה ממשיך התנא יפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא, אימתי יפה שעה של קורת רוח בעולם הבא בגן עדן, בזמן שהם מכל חיי העולם הזה, שזכה לעולם הבא מחמת שבכל ימי חייו בעולם הזה עסק בתורה ובמצות, להוציא את קנה עולמו רק בשעה אחת.

התקן עצמך בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין.

יתבאר על פי מה שהאריך האלגאזי בשארית יעקב (פ' שלח) שהגם שהתנה המקום ברוך הוא עם ישראל בקיום התורה להנחילנו עולם שכולו טוב ונוסף לליעודי העולם הזה, מכל מקום לא יהיה להם לישראל אלא שכר כל דהו כפועל, דלא גרע הא מהא דאיתא במסכת בבא קמא (דף קטז.) הרי שהיה בורח מבית האסורין והיתה מעבורת לפניו, אמר לו טול דינר והעבירני, אין לו אלא שכרו. והנה כי כן הדבר הזה בקיום התורה והמצות,

דאיתא במדרש (ד"ב פ"ח ס"ה) אמר הקב"ה אם קריחם את התורה, מצוה אתם עושים על עולמי, שאלמלא התורה כבר היה העולם חוזר לתוהו ובוהו. הרי לא גרע מדין מעבורת, ויכול המקטרג לקטרג שמן הדין אף שהתנה בדמים הרבה אין להם לישראל אלא שכר כל דהו כפועל דלא גרע מדין מעבורת. אמנם הא לא דמיא אלא לסיפא דאמרינן התם ואם אמר לו טול דינר בשכרך והעבירני נתן לו שכרו משלם, ופרך מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא, ומוקי לה רמי בר חמא בדאית ליה פסידא דמוכת, (ופירש"י דאם אמר לו טול דינר בשכר שאתה מפסיד כאן ותעבירני, נתן לו אותו שכר משלם.) אם כן אמור מעתה, כיון שישראל מצווין על קידוש ה' למסור נפשם על קיום התורה והמצות, הוי ליה פסידא דמוכת, ובדין הוא שיטלו שכרן בעולם הזה ובעולם הבא כמו שהתנה. ולזה אמרו חכמים (ברכות ה.) עולם הבא אינו נקנית לישראל אלא ביסורין, כי מן הדין הואיל לקיום העולם אנו עושים, אין לנו אלא שכר כל דהו בעולם הבא, ולא זכינו רק מטעם כמה צרות ושעבוד והריגות שמסרו עצמינו לקיום התורה והמצות דהוי פסידא דמוכת, עכ"ל.

וזה ביאור המשנה התקן עצמך בפרוודור, רמוז על מצות מילה שהוא תיקון גברא, ואמרו חז"ל (גיתין נז:): כי עליך הורגנו כל היום (תהלים מד כג), זו מילה שניתנה בשמיני, ופירש"י דזימנין דמיית. כדי שתכנס לטרקלין, כי על ידי שמקיימים מצות מילה שיש בו מעין מסירת נפש, הוי ליה פסידא דמוכת, ובדין הוא שיטלו שכרן בעולם הזה ובעולם הבא כמו שהתנה.

עוד יתבאר על פי מה שכתב השל"ה הקדוש (עשרה מאמרות מאמר ו) הנח הקב"ה נתן תרי"ג מצות, ובאלו התרי"ג מצות נשלם דמות וצלם האדם בסוד רמ"ח אברים ושס"ה גידים, אך יש הרבה מצות שהם בחלק הנמנע אצלו לקיים, כגון תורה כהנים ומצות יבום או חליצה שלא נזדמן לידו, אולם התורה נתנה לכל עדת ישראל כמלך שכותב לעבדיו כתב ומוזהרים ומצווים על כמה ענינים מה שלא לעשות ומה לעשות. והנה העבדים כשקורין הכתב שכל אחד יהיה זהיר וזריז בעבודת המלך ככל מה שאפשר לו לעשות, כי זה הציווי שייך לעבד זה וזה לעבד זה, ולפעמים הם משותפים באיזה ציוויים כולם שוים, ואם הם מקיימים מכתב המלך, אז כולם עבדים נאמנים כאילו כל אחד מהם קיים כל הכתב. כן התורה היא כתב מלך מלכי המלכים הקב"ה ואנחנו ישראל עבדיו, וכשאנחנו עוסקים בתורה לשמה, דהיינו לקיים כתב המלך לעשות כל אחד מה שאפשר, והיתה מחשבתו כשקורא הכתב לקיים כל הכתוב בו, אז אף מה שלא קיים, דהיינו מצד שלא היה באפשרי לו לקיים, מעלה עליו הכתוב כאילו קיים, עכ"ל. (ועיין בבית שמואל אחרון פ' שמות מה שכתב בזה לדרכו).

והנה כתב מהר"ח בשער הקדושה (ח"א שער הראשון) שהרמ"ח מצות עשה הם כנגד רמ"ח אברים של אדם, ושס"ה ל"ח נגד שס"ה גידים, ואם האדם מחסר איזה מצות עשה, נחסר ההשפעה לאבר שהוא שמכוון נגד מצוה זו, וכן אם עובר על איזה לא תעשה פוגם בזה הגיד, ע"ש.

וזה שהזכיר התנא התקן עצמך בפרוודור, שיראה האדם לתקן כל קומת גופו רמ"ח איבריו ושס"ה גידיו, כדי שתכנס לטרקלין, כניסה על מנת לישוב בה, ולא יצטרך להתגלגל עוד שנית לעולם הזה, וכמו שפי' בתולדות יעקב יוסף (פ' שלח) מאמר חז"ל (חגיגה ג:): איזה שוטה הלך בבית הקברות, היינו שמת כמה פעמים והוא בכמה בתי קברות, עכ"ל. אבל החכם עיניו בראשו להתקן עצמו בפרוודור בעולם הזה, לתקן כל קומת גופו כדי שיכנס לטרקלין. (המשך בעמוד הבא)

